

Ørerne er syge i Grønland

Af Preben Homøe, professor, overlæge, dr. med,
Ph.D., Øre-, Næse- og Halskirurgisk Afdeling, Køge Sygehus
December 2014

Den grønlandske befolkning har tidligere levet meget isoleret. Da hvalfangere og opdagelsesrejsende begyndte at besøge Grønland og de grønlandske farvande medførte det både indførelse af smitsomme sygdomme (infektioner) og ændrede levevilkår for befolkningen i Grønland. Tidligere levede grønlænderne som et nomadefolk som flyttede rundt mellem bopladser bestemt efter hvor der var mulighed for at skaffe sig føde.

Hans Egede udsendtes af kongen og oprettede en boplads ved navn Godthåb (nu Nuuk) i år 1721. Dette blev mere eller mindre startskuddet til at grønlænderne mere og mere koncentrerede sig i mindre bysamfund. Herved opstod gode betingelser for at mennesker kunne smitte hinanden. Der er mange beviser på at dette virkelig forekom og også beviser på at smitte ofte spredtes efter udenlandske søfartøjer ankom og at smitten spredtes med disses besøg i de forskellige små bysamfund eller med den såkaldte kajakpost som padlede rundt mellem bostæderne. På denne måde spredtes både pest, mæslinger, influenza og den nu udryddede sygdom "kopper". Det førte desværre til mange dødsfald og der er rapporter om at hele bosamfund bukkede under for disse sygdomme. Der er god grund til at tro at den grønlandske befolkning ikke havde et immunforsvar som kunne modstå disse sygdomme. På samme måde tyder undersøgelser af gamle skeletter på at disse infektioner forårsagede hyppige følgesygdomme som eksempelvis mellemørebetændelse.

Mellemørebetændelse rammer børn – sådan er det alle vegne, også i Danmark. I Danmark bliver mange børn behandlet blandt andet med dræn som opereres ind i trommehinden. Den behandlingsmulighed har hidtil ikke været udbredt i Grønland på grund af stor mangel på specialister. Mellemørebetændelse hænger nøje sammen med forkølelser, og det er i undersøgelser vist at grønlandske børn mellem 0-2 år er forkølede ca. 40% af tiden. Det er mere end dobbelt så hyppigt som børn i Danmark. Det er nærliggende at tro at kulden er årsagen, men sådan forholder det sig imidlertid ikke. Faktorer af betydning er: Hvis forældre har haft mellemøreproblemer, udsættelse for passiv rygning samt tætte og trange boligforhold. Det tyder ikke på, at allergi hænger sammen med mellemøreproblemer i modsætning til hvad mange tror.

Mellemørebetændelse medfører ofte smerter i ørerne og feber. Samtidig opstår der hørenedsættelse af meget varierende grad. Oftest går sygdommen over, men hos en del kan sygdommen udvikle sig til et såkaldt forkølet mellemøre (mellemørebetændelse med sej væske i mellemøret). Det er den tilstand man anlægger dræn for i Danmark hovedsagligt hos små børn såfremt denne væske ikke er forsvundet efter cirka tre måneder. Hvis man har væske i mellemøret over lang tid så er risikoen for at få en ny mellemørebetændelse stor. Det vil sige, hvis man får en ny forkølelse så rammes mellemøret også ofte. Jo tidligere man får mellemørebetændelse i sit liv, desto større er risikoen for at udvikle mange mellemørebetændelser. Dette er netop udfordringen i Grønland. Det gælder også at jo flere episoder med mellemørebetændelse man rammes af, desto større er risikoen for at udvikle kroniske forandringer såsom hul i trommehinden og langvarige perioder med betændelsesflåd fra ørerne. Børn som får mellemørebetændelse mellem 0-6 måneders alderen har således en 8 gange højere risiko for at udvikle disse kroniske problemer. De kroniske problemer forårsager ofte uoprettelig hørenedsættelse, fordi betændelsen ødelægger de fine små øreknogler og trommehinden som ellers skulle forstærke lyden således at man hører godt.

Grønlandske børn rammes tidligt og ofte af mellemørebetændelse. Da der ikke findes ørelæger overalt i Grønland udvikler disse hyppige mellemørebetændelser sig til kroniske problemer og hørenedsættelse. Hvis et barn får kronisk mellemørebetændelse medfører det med mere end 90% sikkerhed høreproblemer. Disse høreproblemer medfører at børnene har svært ved at høre, hvad der bliver sagt i skolen. Når man ikke kan høre så godt er det også klart at det bliver sværere at lære.

Vi ved at 1 ud af 10 børn i Grønland har sådanne kroniske mellemøreproblemer. Det vil sige at i en klasse med 20 elever vil mindst 2 af børnene have kroniske høreproblemer på grund af mellemørebetændelse. Det er mere end 10 gange flere end børn i Danmark. Hørenedsættelsen svarer ofte til den hørenedsættelse man har hvis man selv stopper begge fingre ind i øregangen

Når skaden er sket, er det eneste man kan gøre at forsøge at tale tydeligt til børnene og rykke dem frem så de sidder forrest i klassen. Man kan også benytte mikrofoner og et lydforstærkningsanlæg i klasse-lokalerne. Det er imidlertid dyrt og skal repareres når det går i stykker, men det virker. En anden mulighed er at udstyre disse børn med høreapparater, men børn er ofte ikke glade for at bære høreapparater.

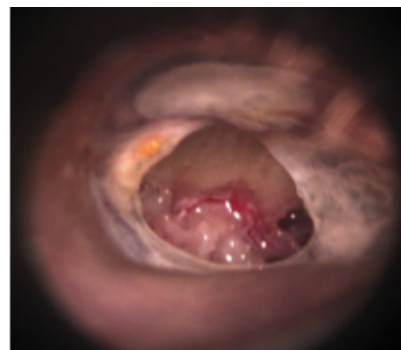
Forebyggende kan man forsøge at undgå de mange tidligere forkølelser ved at holde syge børn hjemme og begrænse det antal børn de er sammen med mens de er syge. Da forkølelse smitter meget let, er god hygiejne meget vigtig og særlig håndvask med sprit er nyttig. Børnene bør klædes godt på når det er koldt, hvilket det er det meste af året i Grønland selvom der også kan være varme perioder. Særlig er varm fodbeklædning vigtig.

Børn som er ramt af kronisk hørenedsættelse må forvente livslang hørenedsættelse, med mindre der foretages en operation som kan genetablere hørelsen. Vi kan også håbe på, ligesom det er sket i Danmark hvor mellemørebetændelse før 1940 også var meget hyppig, at samfundsudviklingen medfører bedre sociale og økonomiske forhold som igen medfører bedre hygiejne, bedre og større boliger og bedre beklædning. Det er også vigtigt at små børn under 2 år behandles for deres mellemørebetændelse med forskellige slags penicilliner og følges op hos lægen.

Det er ikke kun grønlandere som rammes hårdt af mellemørebetændelse og kronisk hørenedsættelse. Samme forhold gør sig gældende blandt inuit-befolkningerne i Canada, Alaska og Sibirien og i Australien, hvor der ligeledes bor mennesker (aboriginere) som har levet mange hundrede eller tusinde år stort set uden kontakt til den øvrige verden. Indianerstammer flere steder i Nord- og Sydamerika har lignende forhold.

Normal trommehinde
(Foto: Ramon G. Jensen).

Kronisk hul i trommehinden
(Foto: Ramon G. Jensen).